

✦ MATO POLONIJO

U Marijinom mjesecu, na vigiliju Duhova — 13. svibnja 1967, preselio se u vječnost ugledni i zaslužni svećenik krčke biskupije »pop Mate« monsinjor Polonijo.

Matej Hijacint Polonijo rodio se u opjevanom levitskom gradiću Vrbniku, na otoku Krku, od seljačkih roditelja dne 13. srpnja 1876. U obitelji se je od davnine čuvala svećenička tradicija. Svećenika Polonija (Apolonio) nalazimo u Vrbniku, Baški i Krku od god. 1578. I mlađi njegov brat Franjo bio je svećenik konventualac o. Bernardin Polonijo, provincijal, pisac i td. Istim putem pošao je i sinovac mu eksprovincijal konventualaca o. Pijo Polonijo. — Nakon završene osnovne škole u svom rodnom mjestu polazi škol. god. 1889/90. u hrvatsku veliku humanističku gimnaziju na Rijeci, s kojom se preseli u drugom semestru sedmog razreda u susjedni Sušak, gdje je maturirao god. 1897. Gimnazijske i bogoslovske studije završio je s odličnim uspjehom. Kroz gimnaziju uzdržavao se od instrukcija, jer stipendije koje je primao nisu bile dostatne. — 9. listopada 1897. stupio je kao pitomac krčke biskupije u Centralno bogoslovsko sjemenište u Gorici, gdje je 22. VII 1900. bio zaređen za svećenika od goričkog nadbiskupa i metropolite Jakova kard. Missija (Missi) Prvu misu služio je 24. VII 1900. u bazilici Majke Božje od milosti na Trsatu. Kao svećenik i drugi prefekt završio je bogoslovske studije u Gorici godine 1901.

Prva njegova služba bila je u Rabu u svojstvu kapelana (14. IX 1901 — 5. X 1902), da već 6. X 1902. bude premješten u Krk za koralnog vikara i kapelana stolne crkve u Krku. Odmah mu je bilo povjereno uređivanje poučno-gospodarskog polumjesečnika »Pučki prijatelj« koji je izdavala »Kurykta« u Krku, i uređivao ga je do konca travnja 1904. kad mu je povjerena od biskupa dra Antuna Mahnića nova važna i odgovorna služba. Naime, po smrti Marka pl. Petrisa bio je 1. IV 1904. imenovan ravnateljem (kancelarom) biskupske pisarne u Krku koju će vršiti do 22. I 1925. Na taj način postao je najbliži suradnik plemenitog i zaslužnog biskupa Mahnića do njegove smrti (1920), a kasnije biskupa dr Josipa Srebrnića. Kroz to vrijeme, od travnja 1904. do travnja 1910. (de facto sve do konca 1918, kad je list prestao izlaziti), uređivao je dijecezansko glasilo »Acta Curiae Episcopalis Veglensis«. Zatim su slijedila nova imenovanja u centralnoj vlasti. Godine 1905. bio je imenovan tajnikom dijecezanskog suda, 1910. sucem i napokon 1926. njegovim predsjednikom (oficijalom). Obnašao je također službu ekzaminatora, bio je član Consilii a vigilantia, Concilii administrationis i Operis ad efformandos clericos. Bio je, nadalje, dijecezanski moderator Svećeničkog misijskog saveza, Sv. Djetinjstva, afričkih misija Sv. Petra Klavera i Društva za širenje vjere.

Međutim, njegova svećenička djelatnost odrazit će se i na drugim poljima: na gospodarskom, karitativnom i prosvjetnom polju. Tako je kroz dugi niz godina (1908—1922) vodio »gratis et amore« — kako je sam zapisao u svom curriculum vitae — Kotarsku gospodarsku zadrugu kao njezin predsjednik, obavljajući sam i tajničke i blagajničke poslove. Igrao je vidnu ulogu i u Staroslavenskoj akademiji u Krku: kao tajnik (1908—1922), kao odbornik (1922—1925) te napokon kao podpredsjednik (1925—1927), kad je ona prešla u Zagreb, kao »Staroslavenski odsjek« u sastavu Hrvatske bogoslovske

akademije. — Bio je također član kuratorija za đачke internate za siromašne đake kod državne realne gimnazije u Krku (od 1923—1941).

I na narodnom polju pokazat će se uvijek kao vrlji sin svoga naroda. Zajedno sa svojim biskupom i ostalim krčkim narodnim klerom poduzimao je sve da se zaštiti hrvatska stvar na kvarnerskim otocima. Za vrijeme prvog svjetskog rata biskupska kancelarija u Krku bila je jedino utočište, obrana i utjeha hrvatskom pučanstvu na tim otocima. U biskupskoj palači bila je smještena i hrvatska čitaonica. Za vrijeme sloma austro-ugarske monarhije imalo je tu svoje sjedište i Narodno vijeće, kojemu je bio na čelu kancelar pop Mate Polonijo. Ta njegova djelatnost dolazi do izražaja osobito za vrijeme talijanske okupacije (1918—1921), kad su Talijani, pod parolom »O Italia o morte« (napisano na biskupskom dvoru u Krku), nastojali da unište sve što je hrvatsko. Stoga nije čudo da je Polonijo bio prvi na udaru, pa je kao buntovnik 9. IV 1919. bio deportiran na Sardiniju, zatim u Sienu i onda u Rim, gdje je ostao do 11. II 1920. zajedno s biskupom Mahnićem; a u vrijeme terora D' Annunzijeve arditia kao bjegunac provodi u Crikvenici od 13. XI 1920. do 23. I 1921.

Za njegov svestrani i zaslužni rad imenovan je god. 1924. kanonikom stolnog kaptola u Krku, a god. 1936. njegovim prepozitom. Za svoj rad primio je priznanje i od Sv. Stolice. Tako je godine 1910, pa opet 1914. bio imenovan tajnim komornikom, god. 1924. kućnim prelatom Nj. Sv. Pape i god. 1951. apostolskim protonotarom.

U svemu njegovom svećeničkom i drugom djelovanju dolazila je do izražaja njegova osobna karakteristika: točnost do pedantnosti, savjesnost i svijest odgovornosti!

Pored navedenih službi i dužnosti našao je vremena da se bavi i istraživanjem povijesti otoka Krka. Kao kancelar biskupskog ordinarijata u Krku on će ući i u stari biskupijski arhiv, koji je uglavnom sačuvan od početka XVI vijeka. Pregledavši ga prikupio je mnogo arhivske građe od koje će onda u raznim časopisima i listovima objaviti pojedine predmete. Tako je svoje veće i manje radove objavljivao u: Narodnim novinama, Hrvatskoj straži (dnevniku i tjedniku), Svetištu sv. Antuna, u sušačkoj Istini, Bogoslovskoj smotri, Croatia Sacra te u Krčkim kalendarima u Zagrebu i New Yorku. Radi uvida u njegovu bogatu djelatnost na tom polju, donosimo ovdje iskaz njegovih objavljenih radova u pojedinim listovima, i to kronološkim redom.

I. *Narodna politika* — politički dnevnik u Zagrebu:

1. Tužne uspomene u gladnoj godini, 11. IV i 13. V 1929. (isto u KK, N. Y. 1952)¹.
2. Topografske oznake upravnih općina na Krku, 7. II 1929.

II. *Hrvatska straža* — politički dnevnik u Zagrebu:

1. Jedna nezapažena godišnjica (450-god. pogibije zadnjeg krčkog Frankopana), 23. III 1930. (Isto u KK, N. Y. 1952).
2. Prilog Hrvatstvu grada Cresa, 12. VIII 1930.
3. Krčka biskupija, 15. VIII 1930.
4. Krk od g. 1848. do svjetskog rata 30. VIII i 2. i 4. IX 1930.
5. Fraternaliziranje Francuza i kvarnerskih Hrvata za talijanske okupacije god. 1918. (Cres—Lošinj), 5. i 6. II 1932.
6. 50-godišnjica smrti Dragutina Parčića, 29. V 1932.
7. Krčki kanonici u turskom sužanjstvu, 20. VI 1934.
8. Kako su Miholjice na otoku Krku dobile župnika, 22. VI 1934. (Isto u KK, N. Y. 1952).
9. Nekoliko crkvenih obljetnica na otoku Krku, 2. i 3. VI 1937.
10. Stanje krčke biskupije poslije propasti mletačke republike, 27. i 29. VI 1934.
11. Krčka biskupija u državnoj statistici, 2. i 3. X 1937.
12. Nekoliko obljetnica iz povijesti krčke biskupije, 7. 8. i 9. VII 1938.

(Isto i u KK, N. Y. 1954).

III. *Hrvatska straža* — tjednik u Zagrebu:

1. Krčani svetog života, 1. I 1941. (Isto u KK, N. Y. 1952)
2. Krčki patroni, 19. I. 1941.

¹ KK, N. Y. je kratica za *Krčki kalendar*, New York; KK, Zagreb — sa *Krčki kalendar*, Zagreb.

- IV. *Svetište sv. Antuna* — mjesečnik u Zagrebu:
 1. Čudovito ozdravljenje u Košljunu god. 1671; god. 1929. (Isto u KK, N. Y. 1952)
 2. Pjesma Bogorodici iz god. 1836. i molitva iz g. 1653; god. 1933.
 3. Zaboravljen patron (sv. Antun Padovanski u Krku), god. 1934.
 4. Oltar sv. Antuna Padovanskoga u samostanskoj crkvi sv. Franje u Krku, god. 1935.
- V. *Istina* — vjerski tjednik u Sušaku:
 1. Problem pitke vode na Krku. (Isto i u KK, N. Y. 1953)
 2. Kazne za krađe na Krku (Isto i u KK, N. Y. 1952)
 3. Senjski posjedi u 16. stoljeću u Dragi Baškoj.
- VI. *Bogoslovska smotra* — Organ Hrvatske bogoslovske akademije u Zagrebu:
 1. Krčka porodica Ferchie i teolog o. Mato Ferkić; XXII (1934), br. 1, str. 69—81.
 2. O starim bratovštinama na otoku Krku, god. XXIII (1935), br. 1, str. 63—80.
- VII. *Croatia Sacra* — Arhiv za crkvenu povijest Hrvata izdaje Hrv. bog. akad. u Zagrebu:
 1. Najstariji inventar stolne crkve u Krku, br. 13—14, (1937), str. 108—118.
 2. Najstariji sačuvani inventari bivše stolne crkve u Rabu, br. 15—16 (1938), str. 59—72.
- VIII. *Radovi Staroslavenskog instituta* — Zagreb:
 1. Prvi uzmak glagoljice u krčkoj biskupiji, knj. 2 (1955), str. 193—211.
- IX. *Jadranski zbornik* — Rijeka — Pula:
 1. Štamparija »Kurykta« u Krku, V (1962), str. 116—138.
- X. *Krčki kalendar* — Izdaje Društvo krčkih Hrvata u Zagrebu, osnovano 1936.
 1. Otok Krk u statistici, god. 1938, str. 20—25.
 2. Čuvajmo naše starine, god. 1939, str. 32—37.
 3. Zvonik stolne crkve u Krku, god. 1940, str. 41—44.
 4. Još jedna »grčka« crkvice na Krku, god. 1941, str. 26—27. (Isto u KK, N. Y. 1952)
 5. Gdje je Krčane žuljalo pred 138 godina, god. 1941, str. 107—112.

U istom godištu 1941, u rubrici »Krčka kronika«, str. 122—130, među ostalim suradnicima, M. P. (Mato Polonijo) napisao je prikaze: Bašćanska općina, Dobrinjska općina, Krčka općina, Omišaljaska općina, Kornić, Vrbanska općina — o glavnim crkvenim i kulturnim događajima u toj godini.

- XI. *Krčki kalendar* — Izdavao svećenik krčke biskupije Nikola Fabijanić u New Yorku:

Godine 1952. (ciklostilom): — Krčani sveta života (nepotpisano; isto u Hrv. straži, tjedniku, 1941); Krčki kanonici u turskom sužanjstvu str. 26—28 (isto u Hrv. straži, 1934); Kako su se početkom 16. stoljeća na otoku Krku kažnjavale krađe, str. 29—31; Kako su Miholjice na Krku dobile župnika, str. 35—37 (nepotpisano; isto u Hrv. straži, 1934); Trajekt preko Tijesna, str. 38—39 (M. P.); Još jedna »grčka« crkvice na Krku, str. 40—43 (nepotpisano; isto u KK, Zagreb 1941). Čudovito ozdravljenje na Košljunu, str. 43—45 (isto u Svetištu sv. Antuna, 1929); Tužne uspomene u gladnoj godini, str. 46—49 (isto u Nar. politici, 1929); Pogibija zadnjeg krčkog Frankopana 1480. godine, str. 50—54 (isto u Hrv. straži 1930).

Godina 1953. — Smrt biskupa Bemba, str. 56—58; Čudesno propelo na Košljunu, str. 58—59; Nešto o biskupiji u Krku, str. 71—76; Problem pitke vode na Krku, str. 87—89 (isto u Istini, Sušak); Umorstvo u župnoj crkvi u Omišlju 1586. god., str. 96—97.

Godina 1954: — Nekoliko obljetnica iz povijesti krčke biskupije str. 30—35 (isto i u Hrv straži, 1938); Hodočašća Krčana u davni, str. 36—38; Otok Krk za uskočkog rata, str. 83—89; Na sklizalici, str. 123—125.

Uz navedene objavljene radove, nalazi se još nekoliko manjih stvari u njegovoj ostavštini koje nijesu nigdje objavljene.

Nakon navedenog, možemo zaključiti da je pokojni Mate Polonijo uistinu dobro iskoristio talente dane mu od Boga na proslavu Božju i dobro hrvatskog naroda.

Mihovil Bolonić